

5874
078

Матеріали III міжнародної наукової конференції

ПРОБЛЕМИ ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ
ТА ПРИКЛАДНОЇ ЕКОЛОГІЇ

Отже, як видно з проведеного дослідження, в структурі ціннісної диспозиції афективні компоненти представлені меншою мірою ніж когнітивні, тобто має місце певна диспропорція у їх співвідношенні, що підтверджує думку вищезначених авторів про необов'язковість однакової представленості та різних компонентів структури установки. Це означає, що позитивне ставлення до живої природи проявляється частіше на рівні усвідомлення необхідності збереження і відтворення природних явищ, що воно недостатньо представлене в емоціях та почуттях, які здатні виступати мотивами активної діяльності у даному напрямку.

Виявлені особливості ставлення до інших людей, до тварин вимагають від педагогів необхідності приділяти більше уваги розвитку емоційної сфери учнів, організовувати виховний процес таким чином, щоб вони мали змогу пережити і проявити співчуття до інших живих істот. Тоді учні не просто матимуть міцні екологічні знання, а і ціннісне ставлення до живої природи та діятимуть в напрямку її збереження.

Вплив пейзажного живопису на формування екологічної культури людини

В. В. Мішуровський

Криворізький державний педагогічний університет

Несприятливе екологічне становище в Україні, яке склалось в наш час - це результат загальної низької екологічної культури. Виховання такої культури зумовлене гострими проявами в усіх сферах соціотехнічної діяльності людства екологічної кризи. До останнього часу діяльність людства була надто однібочною і спрямовувалася на перетворення довкілля, тоді як внутрішній, духовний світ людини залишався чимось другорядним. Неувага до етичного вдосконалення та внутрішнього самоаналізу особистості виявилася згубною і для предметно - практичного перетворення довкілля, а отже маємо загрозу екологічної катастрофи. Особливо ці тенденції характерні для ХХ сторіччя, коли людина задіяла в процесі виробництва майже всю оболонку Землі і вийшла в космос. Деградація навколишнього середовища дедалі збільшується, природа потерпає від стресів, що завдає їй людина. Але деградація природи - це і деградація людини. Екологічна криза актуалізувала необхідність гармонізації відносин людини й природи. Важливу роль в цьому процесі має відігравати формування екологічної культури людини.

Складовою частиною формування екологічної культури є етичне та психоемоційне сприйняття оточуючої природи людиною. Це основна умова виховання, формування почуттів. Вираз "Краса врятує світ" - надзвичайно важливий для сьогодення. Але розуміти красу, насолоджуватися нею може не кожна людина. Для цього необхідне "виховання красою". Пейзажний живопис - це найкращий помічник такого виховання.

Хто в наш час не знає, що таке пейзаж? Це картина, на якій зображена природа - земля, небо, ліс, річка тощо. Навіть люди, далекі від мистецтва, захоплюються цим жанром. Пейзаж бере свій початок в історії лише з VI сторіччя нашої ери. В Європі, як окремий жанр мистецтва, він з'явився у XVII сторіччі. Особливу роль пейзаж вже почав відігравати в епоху Відродження. Згадаймо

великі твори Леонардо да Вінчі, Тинторетто, Джорджоне, в композиціях яких пейзаж відіграє активну роль - дає враження напруги, романтичного піднесення, образ високої ідеалізації дійсності. Особливого розквіту пейзаж набуває в ХІХ сторіччі. Достатньо згадати такі відомі прізвища художників: У. Тернер, А. Сіслей, К. Моне, К. Піссаро, Д. Констебель, Т. Руссо, К. Коро, П. Сезан, В. Ван Гог та інші. Росія та Україна в цей час дають світу таких прекрасних пейзажистів, як С. Щедрін, І. Айвазовський, Ф. Васильєв, І. Шишкін, А. Куїнджі, І. Левітан, С. Світославський, С. Васильківський, І. Похитонов, П. Левченко. Своєю творчістю ці митці підняли жанр пейзажу на небувалу висоту.

В чому ж цінність пейзажу - картини, особливість його впливу на формування естетичних смаків людини, і врешті - решт на формування її екологічної культури? Найперше сприйняття пейзажу людиною: "Все як в житті". Намальовано так схоже, що хочеться пройти по зображеній траві, вдихнути чисту вологість туману, постояти під розлогим гіллям дерева. Глядач немов знову переживає насолоду від спілкування з природою. А в міського мешканця іноді таке спілкування з природою буває єдиним. До того ж невелике зображення, в порівнянні з натурою, в душі глядача концентрує красоту природи і допомагає навчитися ясніше бачити її в житті. Але ж не кожний пейзаж є витвором мистецтва і має якості художньої цінності. Екологічна криза природи має вплив як на духовність людини, так і на естетичну досконалість творчості людей мистецтва. Достатньо згадати спотворені краєвиди ландшафтів, розрізаних кар'єрами, шахтами, промисловими підприємствами. А зворотня сторона цієї медалі - спотворені естетичні смаки більшості людей, розквіт кітчу та хибних цінностей "масової культури". Однією з умов високої творчості може бути назване ставлення художника до актуальних задач мистецтва на конкретному історичному етапі. Відповідно і глядацька оцінка мистецтва повинна враховувати стан мистецтва конкретної епохи, її здобутки та цілі. Необхідно співвідносити творчість художника з мистецтвом минулих епох, еволюцію його розвитку до теперішнього часу. Прикладом прекрасного зв'язку живописного образу великої художньої сили є картина С. І. Васильківського "Козача левада" - перлина українського національного мистецтва. Виняткова правдивість пейзажного образу досягається художником, передусім, засобами колориту та світло - тіншової розробки, багатством рефлексів і кольорових відношень. Все це призвело до створення глибокого та цільного емоційного образу рідної природи. А природа рідної України неповторна: широкі степи та лани, гори Карпат та Криму, ліси на півночі та моря на півдні. Погодьтеся - широкий вибір для палєру художника. Необхідно цю красу невпинно і широко показувати нашим людям. Але щоб відчутти, любити і берегти її, людина теж повинна вдосконалювати себе, формувати свою етичну та екологічну культури. Сьогодні термін "екологія" для багатьох означає "сукупність людини і навколишнього середовища". Людина і природа функціонують як екологічна система, вони знаходяться у стані взаємовпливу та взаємодії. Ця могутня соціальна система створює на Землі культурне середовище. Людина повинна

спиратися на концепцію розумного втручання у природу і націлити свій інтелект на проблеми екології, її рівноваги та сприйнятливості.

Велика роль у вихованні душі, її естетичних якостей належить вчителю. Саме тому, проблеми духовності, гуманізму та збереження природи для студентів художньо - графічного факультету мають неймовірно велике значення. Свої знання, розвинуте образне мислення та чутливу душу вони повинні нести дітям. Ці якості необхідно виховувати змалку. А природа - це натхнення для творчості художника, для подальшого розвитку пейзажного жанру в мистецтві.

Система обробки ґрунту в севообороте

*О.А. Поспелова, А.В. Яловой
Ставропольський НІІСХ*

Система обробки ґрунту в севообороте оказує суттєвий вплив на її плодючість. Остання характеризується не тільки такими показателями як гумус і наявність у ґрунті поживних мінеральних речовин, але й потенціальним рівнем біологічної активності ґрунту, основою якої в значительній ступені складають ферменти. Однак, значення їх як фактора цієї активності і показателя її далеко ще не вивчено в умовах широкого застосування ґрунтозахисних обробок.

Вивчення питання ускладнюється застосуванням гербіцидів, мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин при використанні цілого ряду способів мінімалізації обробки ґрунту, що впливає на біологічну активність ґрунту. В цій зв'язі слід вказати, що моніторинг ґрунтової середовища повинен бути спрямований на швидку діагностику порушень цілісності ґрунтової біоти з метою розробки способів управління процесами формування ґрунтового плодючості.

З метою вивчення впливу тривалого застосування ґрунтозахисної технології на ґрунтового плодючість в виробничих умовах, що лежить в епіцентрі Сенгілеєвського вітряного коридору була проведена оцінка біологічної активності чорнозема звичайного карбонатного при різних технологіях вирощування підсолярника по вспашці і плоскорезній обробці (20-22 см) на фоні внесення гербіцидів (сміс 1,0 кг д.в./га тріфлану і 1,5 кг д.в./га прометрина) і без них.

Проведена оцінка біологічної активності ґрунту показала, що кінці першої ротации севооборота, незалежно від способу основної обробки, рівень ферментативної активності чорнозема звичайного оцінюється як середній. Ґрунт середнеобогачена інвертазою і бедна по активності уреазы.

Було встановлено, що способи основної обробки оказували вплив на її ферментативну активність. При безотвальной обробці спостерігалося підвищення суммарної ферментативної і целюлозорозкладаючої активності ґрунту. При плоскорезній обробці відзначається більш сильна диференціація пахотного шару по біологічній активності, так, якщо при вспашці зниження ферментативної активності складало в нижній частині пахотного шару до 7,5%, то при плоскорезній обробці - до 29,4%, причому